

MSZA ŚWIĘTA – rozumieć, aby lepiej uczestniczyć

WSTĘP

*Panie, nasz Boże,
daj nam godnie uczestniczyć w świętych obrzędach,
ilekroć bowiem sprawujemy pamiątkę Ofiary Chrystusa,
spełnia się dzieło naszego odkupienia.*
(Mszał rzymski)

Uczestnictwo wiernych w liturgii było najważniejszym celem liturgicznej odnowy podjętej przez Sobór Watykański II. Ta z kolei stanowiła swoiste zwieńczenie wieloletnich wysiłków Ruchu liturgicznego zabiegającego właśnie o lepsze rozumienie natury liturgii, jej godności i piękna prowadzące w konsekwencji do bardziej świadomego i czynnego uczestnictwa wiernych w świętych obrzędach. Jak ważny był Ruch liturgiczny, świadczą słowa Piusa XII, który określił go jako „przejście Ducha Świętego przez Kościół”¹.

To zdanie papieża powtarza soborowa *Konstytucja o liturgii* (KL 43), podkreślając wartość starań o rozwój i odnowienie liturgii. Dokument, wytyczając drogi odnowy, wiele miejsca poświęca zaangażowaniu wiernych w sprawowane Misteria Chrystusa. To *participatio* ma być między innymi czynne, pełne, świadome, pobożne, owocne².

Szczególne miejsce w tym dziele odnowy zajmuje Msza Święta. Odnośnie do Eucharystii w *Sacrosanctum Concilium* czytamy: „Kościół zatem bardzo się troszczy o to, aby chrześcijanie w tym misterium wiary nie uczestniczyli jak obcy lub milczący widzowie, lecz aby przez obrzędy i modlitwy misterium

---

¹ Przemówienie na zakończenie pierwszego Kongresu Duszpasterstwa Liturgicznego, Rzym, 22 września 1956 r.

² KL 11, 14, 19, 21, 26, 27, 30, 41, 42, 48, 50, 79, 113, 114, 121.

to dobrze rozumieci, w świętej czynności brali udział świadomie, pobożnie i czynnie, byli kształtowani przez słowo Boże, posilali się przy stole Ciała Pańskiego i składali Bogu dziękczynienie; aby ofiarując niepokalaną Hostię nie tylko przez ręce kapłana, lecz także razem z nim, uczyli się ofiarowywać samych siebie i za pośrednictwem Chrystusa z każdym dniem doskonalili się w zjednoczeniu z Bogiem i wzajemnie ze sobą, aby ostatecznie Bóg był wszystkim we wszystkich”³.

Słowa te nie straciły nic ze swojej aktualności po dokładnie pięćdziesięciu latach od ich opublikowania (4.12.1963 r.). Kościół także dziś, może nawet bardziej niż kiedyś, musi troszczyć się, aby wierni na Mszy Świętej nie byli obcymi i milczącymi widzami, aby nie przychodzili wysłuchać Mszy, ale w niej prawdziwie uczestniczyli, oddając chwałę Bogu i zyskując uświęcenie. Z doświadczenia wiem, jak bardzo ta mistagogia liturgiczna jest dziś potrzebna, jak wielu ludzi pyta o rozumienie poszczególnych obrzędów, symboli, gestów; widzę, jakim zainteresowaniem cieszy się wykład liturgii Mszy, i to wśród słuchaczy, którzy zasadniczo należą do grona regularnie uczestniczących w Eucharystii. Cieszy więc fakt, że mamy wiele pozycji polskich i zagranicznych autorów komentujących i tłumaczących liturgię i teologię Mszy Świętej, że ciągle ukazują się nowe.

W ten nurt wpisuje się także niniejsza publikacja będąca owocem cyklu artykułów z miesięcznika biblijno-liturgicznego „Msza Święta”⁴. Wypływająca z moich osobistych przekonań idea pełnego i zarazem prostego, popularnego, a nie naukowego *explicatio Missae* przyświecała kierowanej przeze mnie redakcji miesięcznika, kiedy w styczniu 2009 roku rozpoczynaliśmy ten temat pod hasłem: „Msza Święta – rozumieć, aby lepiej uczestniczyć”. Nie myślałem wtedy, że realizacja tego pomysłu zajmie nam cztery lata...

Był to też niejako powrót do korzeni miesięcznika, który powstał w 1936 roku z inicjatywy kard. Augusta Hlonda, Prymasa Polski i założyciela Towarzystwa Chrystusowego. To właśnie temu zgromadzeniu zakonnemu, którego misją jest posługa wśród polskich emigrantów, kard. A. Hlond, dziś Sługa Boży, zlecił dodatkowo w pierwszych ustawach swoiste duszpasterstwo liturgiczne: „Pozatem będą członkowie Towarzystwa słowem i piórem szerzyli wszędzie znajomość Mszy św. w tym celu, by wierni, przejęci znaczeniem Najświętszej Ofiary, uczestniczyli w niej możliwie codziennie i z największą korzyścią”. Kolejny raz w historii pisma mogliśmy tę ideę podjąć wprost.

---

³ KL 48.

⁴ www.msza.tchr.org

Jak już wspomniałem, cykl „Msza Święta – rozumieć, aby lepiej uczestniczyć” realizowaliśmy na łamach miesięcznika przez cztery lata, od początku 2009 do końca 2012 roku. Nie ograniczyliśmy się tylko do liturgicznego i teologicznego – zgodnego z katolickim rozumieniem – objaśnienia mszalnych obrzędów, modlitw, symboli i gestów. Temat został potraktowany znacznie szerzej i objął także ogólne, wstępne wiadomości o istocie i celebracji Mszy, kwestie związane z księgami i paramentami mszalnymi, muzyką i śpiewem liturgicznym oraz problematykę kultu Eucharystii poza Mszą. O przygotowanie tych treści poprosiliśmy znanych teologów, specjalistów w zakresie liturgiki, teologii pastoralnej, prawa kanonicznego, sztuki i muzyki sakralnej.

Niniejsza książka, zbierająca artykuły z tego cyklu, została podzielona na cztery części. Zasadniczy, szczegółowy wykład liturgii mszalnej zawarty jest w części drugiej. Poprzedza go szereg artykułów omawiających istotę Eucharystii, czas jej sprawowania, miejsca związane z celebracją, zagadnienia dotyczące celebransa i uczestnictwa wiernych, rytu i zasad celebracji. W części trzeciej omówiony został kult Eucharystii poza Mszą: przechowywanie Najświętszego Sakramentu, Komunia Święta, procesje, wystawienie i adoracja, nabożeństwa i kongresy eucharystyczne. I na koniec, w części czwartej prezentujemy teksty mówiące o księgach do sprawowania Mszy, naczyniach, szatach i innych paramentach związanych z Eucharystią. Całość wieńczą tematy związane z muzyką i śpiewem liturgicznym.

W sumie na ten rozszerzony wykład liturgii Mszy składa się 140 różnej objętości artykułów napisanych przez 29 autorów – niemal wszystkie teksty, jakie ukazały się we „Mszy Świętej” w ramach cyklu „Rozumieć, aby lepiej uczestniczyć”. Cieszę się, że udało się to wszystko zebrać i zredagować w jednej pozycji.

Pozostaje mieć nadzieję, że treści tu zawarte będą stanowiły pomoc w odkrywaniu istoty i piękna liturgii mszalnej, że przyczynią się do bardziej czynnego i świadomego, a tym samym bardziej owocnego uczestnictwa kapłanów i wiernych w Ofierze i Uczcie Chrystusa.

ks. Jan Hadalski TChr
redaktor naczelny „Mszy Świętej”